

Aluehallintovirastoille, kunnille sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymille

PAKOLLISTA TERVEYSTARKASTUSTA JA TIETOJEN ANTAMISTA KOSKEVAT MUUTOKSET TARTUNTATAUTILAISSA

Tartuntatautilain 16 §:n (*pakollinen terveystarkastus*), 22 §:n (*altistuneen ja tartunnan saaneen velvollisuus*) ja 89 §:n (*virka-apu*) muutokset tulevat voimaan 29.3.2021. On tärkeää, että kaikki lain mahdollistamat keinot otetaan käyttöön, jotta tavoite Suomeen valtakunnan rajojen yli tulevien covid-19-tartuntojen kattavasta torjunnasta ja tartuntojen leviämisen ehkäisemisestä esimerkiksi työpaikoilla voisi toteutua.

Sosiaali- ja terveysministeriö edellyttää kaikkia toimivaltaisia viranomaisia toimimaan tilanteen edellyttämällä tavalla ja käyttämään kaikkia tartuntatautilain mahdollistamia toimivaltuuksiaan epidemian leviämisen estämiseksi. Tartuntatautilain 6 §:n mukaan valtion viranomaisten ja asiantuntijalaitosten sekä kuntien ja kuntayhtymien on järjestelmällisesti torjuttava tartuntatauteja sekä varauduttava terveydenhuollon häiriötilanteisiin. Niiden on ryhdyttävä välittömiin toimiin saatuaan tiedon torjuntatoimia edellyttävän tartuntataudin esiintymisestä tai sellaisen vaarasta toimialueellaan.

Pakollinen terveystarkastus (tartuntatautilain 16 §)

Tartuntatautilain 16 §:ää on täsmennetty siten, että siitä käy selkeämmin ilmi aluehallintoviraston mahdollisuus määrätä terveystarkastukseen osallistumisen pakollisuudesta. Päätös voi kohdistua useaan tai yksittäiseen henkilöön, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Useaan henkilöön kohdennettu päätös voi tulla kyseeseen esimerkiksi rajat ylittävässä liikenteessä tai työpaikoilla.

Tartuntatautilain 16 §:ään on myös lisätty kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille mahdollisuus tehdä päätös pakollisesta terveystarkastuksesta yksittäistä henkilöä koskien. Tartuntataudeista vastaavan lääkärin toimivalta on tarkoituksenmukainen erityisesti tilanteissa, joissa päätös tarvitaan nopeasti.

Aluehallintovirasto tekee tartuntatautilaissa säädetyt hallinnolliset päätökset käyttäen hyväksi sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, erityisvastuualueen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntemusta tartuntatautilain 8 §:n mukaisesti. Aluehallintovirastojen tulee toimia yhteistyössä kuntien, sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymien ja erityisvastuualueiden kanssa, jotta ne voivat reagoida oikea-aikaisesti tarpeisiin tehdä tartuntatautilain 16 §:n mukaisia pakollisia terveystarkastuksia koskevia päätöksiä. Päätökset voivat perustua terveystarkastusta järjestävän kunnan pyyntöön tai toimivaltaisen aluehallintoviraston oma-aloitteiseen harkintaan.

Tilanteessa, jossa aluehallintovirasto antaa tartuntatautilain 15 §:n mukaisen päätöksen kohdennetun terveystarkastuksen järjestämiseksi, sen on tarvittaessa samalla päätettävä, että määräystä on tehostettava tarkastuksen yleisellä pakollisuudella tartuntatautilain 16 §:n mukaisesti, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä.

Aluehallintoviraston on lain 16 §:n mukaista päätöstä tehdessään arvioitava päätöksen kohderyhmät ja mahdolliset rajausperusteet. Lähtökohtana on, että kaikki maahan saapuvat ohjataan terveystarkastukseen. Silloin, kun kyse on valtakunnan rajoilla tehtävistä covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi tehtävistä terveystarkastuksista, ministeriö kehottaa aluehallintovirastoja päätöstä kohdentaessaan antamaan painoarvon ennakkoon hankituille todistuksille negatiivisesta covid-19-testistä tai parantuneesta taudista. AVI voi rajata pakollisten terveystarkastusten ulkopuolelle esimerkiksi sellaiset henkilöt, joilla on esittää maahan tullessa luotettava todistus tietyn ajan sisällä otetusta negatiivisesta testituloksesta tai parantuneesta taudista.

Kunnat huolehtivat terveystarkastuksen järjestämisestä. Terveystarkastuksen sisällön arvioi terveystarkastusta tekevä terveydenhuollon ammattihenkilö. Tarkastukseen tulee sisältyä esimerkiksi covid-19-testi aina, kun se katsotaan tarpeelliseksi. Terveystarkastuksessa terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi myös, onko tarvetta muille toimenpiteille tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi, kuten karanteeni- ja eristyspäätöksille. Päätöksen karanteeniin asettamisesta tai eristämisestä tekee tartuntataudeista vastaava lääkäri. Terveystarkastuksen yhteydessä myös kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä yksittäistä henkilöä koskevan päätöksen myöhemmästä pakollisesta terveystarkastuksesta, joka sisältää covid-19-testin.

Pakollisten terveystarkastusten sekä niihin mahdollisesti liittyvien tutkimusten välttämättömyyttä tulee arvioida myös lapsen edun näkökulmasta. Suomea sitovat monet lapsia koskevat kansainväliset sopimukset, jotka tulee huomioida kaikessa päätöksenteossa, ja esimerkiksi kohdennettaessa ja toteutettaessa pakollisia terveystarkastuksia.

Pakollisesta terveystarkastuksesta kieltäytyminen on sanktioitu. Rikoslain (39/1889) 44 luvun 2 §:ssä on säädetty rangaistavaksi terveydensuojelurikkomus, joka koskee muun muassa tartuntatautilain 16 §:n pakollisen terveystarkastuksen tahallista tai törkeästä huolimattomuudesta tapahtuvaa rikkomusta. Pakollinen terveystarkastus voi sisältää terveystarkastuksen kannalta välttämättömiä tutkimuksia.

Velvollisuus antaa viranomaiselle tietoja (tartuntatautilaki 22 §)

Tartuntatautilain 22 §:n muutoksen myötä tautiin altistuneella tai sairastuneella on velvollisuus pyynnöstä antaa itseään koskevia tietoja terveydenhuollon ammattihenkilölle. Tartuntataudin leviämisen kannalta välttämättömäksi katsottavia tietoja voidaan ja tulee kerätä esimerkiksi maahan saapuvilta henkilöiltä terveystarkastuksen yhteydessä.

Virka-apu (tartuntatautilaki 89 §)

Tartuntatautilakiin on lisätty uusi 89 §:n 2 momentti, joka mahdollistaa sen, että Rajavartiolaitos voi virka-apuna pysäyttää kulkuneuvon ja ohjata liikennettä sekä käsitellä virka-aputehtävässä välttämättömiä terveystietoja.

Tartuntojen leviämisen ehkäisy rajat ylittävässä liikenteessä

Suomeen saapuvien henkilöiden mukana mahdollisesti leviävien tartuntojen torjunta on keskeistä epidemian ja muuntuneiden virusten leviämisen estämiseksi. Vaikuttava, tarkoituksenmukainen ja oikeasuhtainen tartuntojen torjunta rajat ylittävässä liikenteessä on mahdollista vain viranomaisten ja muiden rajanylityspaikoilla toimivien tahojen kiinteällä yhteistyöllä, jossa huomioidaan myös paikalliset olosuhteet. Sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa, että nykyisessä epidemiatilanteessa on välttämätöntä, että aluehallintovirastot tekevät Suomeen saapuvia matkustajia koskevat tartuntatautilain 16 §:n

mukaiset päätökset THL:n suositukset huomioiden. Rajat ylittävää liikennettä koskevat terveysturvallisuustoimenpiteet on kuvattu tarkemmin liitteissä 1 ja 2.

Osastopäällikön sijainen, johtaja Jari Keinänen

Ylilääkäri Paula Tiittala

Liitteet:

1. Pakollinen terveystarkastus maahan saavuttaessa – esimerkki toimintamallista
2. Esimerkki toimintamallista maahan saavuttaessa (Aluehallintoviraston TTL 16 § mukainen päätös pakollisesta terveystarkastuksesta)

Lisätietoja

- <https://stm.fi/stm-ohjeet-koronavirustilanteessa>
- <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/matkustaminen-ja-koronaviruspandemia>
- https://thl.fi/documents/533963/5860112/THL_ohje_kaikki_ulkomaat_variantit_raja_v03022021_v04.pdf/e1167503-163d-b53c-8b83-87b0c8a98671?t=1612433889752
- <https://stm.fi/documents/1271139/38741793/Ohjauskirje-toiminta+rajanylityspisteiss%C3%A4+3.2.2021.pdf/c3a9aeb3-7e23-d885-06fd-4220cc48cd0e>
- <https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69901990>
- <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f807116a7>
- https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/travel-during-coronavirus-pandemic_en
- <https://stm.fi/vuoden-2021-valtionavustushaut>

Jakelu

Kunnat, sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymät
Ahvenanmaan maakuntahallinto
Valvira
Aluehallintovirastot
THL

Tiedoksi

Valtiosihteeri Mäkipää
Erityisavustaja Lindeberg
Kansliapäällikkö Varhila
SM
LVM
UM
VM
TEM
Rajavartiolaitos
Tullihallitus
Kuntaliitto
Finavia

Suomen Satamaliitto ry
Suomen Varustamot ry
Suomen Laivameklariliitto ry
Valtioneuvoston kanslia

KUMOTTU